

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Johannis Strauchi[i] Jcti Amoenitatum Juris Canonici Semestria duo

Johannis Strauchi[i] Jcti Amoenitatum Juris Canonici Semestre alterum -
Cum Indicibus

Strauch, Johann

Jenae, 1674

Cap. XV. Ad titulum: De servis non ordinand. & eorum manumissione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10241

gio designa-
vit. Archiepi-
scopatus
Belgii tres.
Episcopus
Brugensis,
Cancellarij
Flandriæ ob
Præpositurã
Donatiani.
Donatianus
quis.

gativã ornatis, Cammeraco nimirum, Trajecto ad Rhenum atque
Mechliniã. Vide *Famianum Stradam lib. 2. belli bellici*. Est
Brugensis Episcopus perpetuus & hereditarius Flandriæ Cancellari-
us, idque ratione Præposituræ S. Donatiani, Episcopatus incorporatæ.
Fuit Donatianus septimus Remorum Episcopus: Capitulum collegiatum
fuit olim B. Mariæ dicatum: Sed ob translationem reliquiarum Donatiani sub Hadriano II. & Carolo
calvo ab hoc Donatiano denominatum. Vide *Molanum in in-
diculo*.

CAP. XV.

Ad titulum: De servis non ordinand. & eorum manumissione.

S U M M A R I A.

1. Servus ad clerum promovendus debet manumitti.	5. In occidente tres modi manumittendi.
2. Etiam servus Ecclesiæ.	6. Manumissio per denarium.
3. Nisi Dominus intra annum eum non vindicet,	7. Libertas denarialis.
4. Patronatus jure demto.	8. Manumissio in Ecclesiã.
	9. Manumissio per epistolam privatam.

Servus ad
clerum pro-
movendus
debet ma-
numitti.

Non oportere servos ad Clerum promoveri, aut monachos fieri, nisi libertate donati sint à dominis suis, constat *can. 6. & 7. dist. 57. can. 81.* ex his, qui Apostolorum feruntur. Et Synodi Gangrensis *can. 3.* Calchedonensis *can. 4.* Vide Arsenium in Synopsi. Tum decretis Leonis Papæ *c. 1.*, & Gelasii *c. 14.* Et Imperatorum quoque sanctione *l. 16. C. de Episc. & Cler.* ubi censibus annotati prohibentur ad Clericatum adspirare: Id est adscriptitii, instar servorum. Confer Balsamon. in *Sylloga Ecclesiasticarum Constitutionum lib. 1. n. 36. & 37.* Hoc itidem constat ex Synodo Aurelianensi III, sub Childeberto Rege *c. 21.* quod ita habet: *Ut nullus servilibus colonariisq; conditionibus obligatus juxta statuta sedis Apostolicæ ad honores Ecclesiasticos admittatur, nisi te-*

sta-

flamento aut per tabulas confiterit eum absolutum: Et cap. 23. Considerans piissimus Imperator, non debere Christi ministros obnoxios esse servituti humane, statuit, ut, quicumq; ex servili conditione, conciliante scientia & morum probitate, ad ministerium altaris adsciscerentur, primum manumittantur à propriis dominis, vel privatis vel Ecclesiasticis, & tunc demum gradibus altaris induantur. Junge Aimonium lib. 5. c. 10. Kapitulares l. 1. c. 88. de Servorum ordinatione & c. statutum est, ut nullus Episcoporum deinceps eos ad sacros ordines promovere presumat, nisi prius à dominis propriis libertatem consecuti fuerint. Quod ipsum iisdem verbis refertur ex incerto quodam consilio Toletano à Burchardo lib. 2. c. 31. & ab Ivone Decreti part. 6. c. 182. In eandem sententiam citatur ab eodem Burchardo & Gratiano autoritas Leonis P. P. Et Nov. 123. c. 17. Si servus sciente & non contradicente domino in Clero ordinatus fuerit, ex hoc ipso, quod constitutus est, liber & ingenuus erit. Si verò ignorante domino ordinatio fiat, licet domino intra spatium unius anni & servilem fortunam probare, & suum servum recipere. Id quod non solum in privatorum, sed & Ecclesiarum familiis obtinebat. can. 4. d. d. 54. Quare ab ipsis dominis libertatem ut consequerentur prius can. 6. & 7. vel ab Episcopo, si servi essent Ecclesiæ. can. 4. vel domini consentirent. c. 1. aut saltem scienter non contradicerent. d. can. 20. d. dist. oportuit: Imò & ignorante domino poterat nihilominus liber fieri & ordinari, si dominus intra annum eum non vindicaverit. d. can. 20. Nam liberum est domino dare libertatem, servo post ordinationem. c. 6. oportuit igitur, ut dominus daret libertatem legitimam, atque libertatis charta ante ordinationem in ambone publicè legeretur, & si nemo contradiceret, publicè consecraretur. c. 2. & 12. d. dist. Ut sub scripturæ testimonio vel legitimâ transactione concessa sit libertas, atque ut libertatem dando domini nullum in eis obsequium patroni retineant. can. 4. excepto peculiò, quod retinere possunt can. 8. ita, ut si domini sibi in eis jus patronatus retinuerint, non debeant promoveri. d. c. 4. & c. 24.

Sciendum autem cum religio primum Christiana in occidentem propagaretur, tres manumissionis fuisse modos: Nempe

per

*Etiam servg
Ecclesiæ.*

*Nisi domi-
nus intra
annum eum
nō vindicet.*

*Patronatus
jure demto.
In occiden-
te tres modi*

*manumit-
tendi.*

*Manumissio
per denarium.*

per denarium, ante Regem; Dein in Ecclesia, & denique per Epistolam privatam. Manumissio per denarium ex L. Salicâ fiebat, auctoritate Regis, eoque præsentem, excusum nummum de manu servi, qui manumittendus veniebat, per manum domini vel cujuscunque alterius, ut docent Veteres formulæ apud Franciscum Pithoeum: *Nos verò manu propriâ excutientes de manu supra dicti N. denarium, vel nummum, vel argenteum, vel aureum, vel dragmam, vel festertium, vel minam.* Et in veteri charta Ecclesiæ Lugdunensis apud eundem Pithoeum ad L. Salicam tit. 28. *Servum juris vestri manu propria, & manu illius excutientes denarium secundum L. Salicam liberum cum omnibus, quæ habet vel acquisiverit, fecimus.* Est simile exemplum, quod profert Bignonius doctissimus, ex Tabulario Martini Turonensis, quod ita habet: *Carolus Imperator Augustus &c. Adalgarius Levita petiit, ut Imperiali more præceptum fieri juberemus. Decernimus, ut more prædecessorum nostrorum, Imperatorum & Regum in manu ipsius Leutharti denarius excutiat, ut à præsentem die idem Leuthartus semper & ubique omnibus locis liberatus valeat uti propriâ potestate absque alicujus resultatione aut contradictione, & quoque ei libuerit, omnibus modis liber, & velut nobili prosapia genitus esset, liberaliter per nostram auctoritatem pergat. Hanc præceptionem manu nostrâ firmavimus, & annulo nostri Imperii sigillavimus. Amalbertus Notarius ad Vicem Autberthi Archicancellarii. Data XV. KL. Julii. Anno Incarnationis Dominicæ DCCCLXXXVI. Indictione V. Imperii Caroli VII. Equidem hoc caput Legis Salicæ hodiè non extat, fit tamen ejus mentio. tit. 28. Si quis servum alienum ante Regem per denarium ingenuum manumiserit. Etiam de hac manumissione est titulus in L. Ribuaris tit. 59. Et apud Marculphum lib. 2. c. 22. habetur formula talis:*

Præceptum Denariale:

Et quia Apostolicus, aut illustris vir ille servum suum, nomine illum, per manum illius ad nostram præsentiam jactante denario secundum L. Salicam dimisit ingenuum, ejus quoque absolutionem per præsentem auctoritatem firmamus: Præcipientes enim, ut sicut & reliqui mansoarii

soarii (Mansarii. Ita dicebantur, qui alias coloni, colonarii) qui per talem iuratum à iugo servitutis in presentia Principum noscuntur esse relaxati ingenui, ita & à modo memoratus ille per nostrum preceptum plenius in Dei nomine confirmatum nullo inquietante, perennisq; temporibus cum Dei & nostra gratia valeat permanere, bene ingenuus & securus. Et talis manumissus dicebatur Libertus denariialis. Benedictus Levita Capitularium lib. 6. cap. 208. ex Pini Italiae Regis legibus tit. X. Homo denariialis non antea hereditare suam agnatione poterit, quam usq; ad tertiam generationem perveniat.

Manumissionem in Ecclesia quod attinet, fiebat illa per chartam seu tabulam. Extat ejus formula inter formulas Legum Romanarum, quae ita habet: *Manumissio in Ecclesia.*

Ingenuitas.

Qui debitum sibi nexum relaxat servitium, in futuro apud dominum sibi retribui confidat. Igitur ego in Dei nomine ille, pro remedio anime meae & aeternae retributione servum juris mei, nomine illum, ingenuum esse precipio, & in sacrosanta Ecclesia beatisimi Sancti illius, sub presentia Sacerdotum ibidem consistentium ante cornu Altaris ab omni vinculo servitutis eum absolvo, ita, ut deinceps, tanquam si ab ingenuis parentibus fuisset natus, vel procreatus, eat, pergat partem, quam maluerit, & sicut alii cives Romani vitam ducat ingenuam. Et si aliqua procreatio filiorum vel filiarum ex ipso orta fuerit, similiter vivat ingenua, & nulli heredum meorum, nec cuiusq; alii personae quicquam debeat servitutis, nec libertinitatis obsequium, nisi soli Deo, cui omnia subiecta sunt, vel pro cuius amore ipsum devotus obtuli; patrocinium & defensionem cuiusq; se elegerit, in omnibus illius perfruatur arbitrio. Si quis vero, quod futurum esse non credo, si fuerit aliquis ex heredibus meis, vel qualibet persona, quae contra hanc ingenuitatem venire, aut eam refragare presumerit, illud, quod repetit, non vindicet, & insuper contra cuius litem intulerit, sol. LX. componat: & praesens ingenuitas meis, vel bonorum hominum manibus roborata cum stipulatione subnixae, omnig; tempore maneat inconvulsa.

D

De-

Manumissio
per episto-
lam priva-
tam.

Denique per Epistolam privatam manumissio legibus Romanis quoque fiebat. *l. qui absentis. 38. ff. de A. P. Cajus lib. 1. Inst.* Necessum verò erat, ut adhiberentur ex Constitutione Justiniani quinque testes, qui cautioni hujus manumissionis à domino scriptæ vel signatæ subscriberent. *l. un. §. 1. C. de Lat. lib. toll.* Et hoc modo manumissi dicebantur *Liberti Chartularii & Tabularii*, ut & qui in Ecclesia servitute liberati fuerant. *Capitul. lib. 6. c. 208.* Formula talis est *lib. 2. c. 23.* apud Marculfum :

Ingenuitas à die presente.

Qui debitum sibi nexum relaxat servitium, mercedem in futurum apud dominum sibi retribuere confidat. Igitur ego in Dei nomine ille, & conjux mea illa pro remedio animæ nostræ vel retributione eternâ, te illum, aut illum, ex familia nostra, à presenti die, ab omni vinculo servitutis absolvimus. Ita, ut deinceps, tanquam si ab ingenuis parentibus fuisses procreatus, vitam ducas ingenuam, & nulli heredum ac proheredum nostrorum, vel cuicunq; servitium, nec libertinitatis obsequium debeas, nisi soli Deo, cui omnia subiecta sunt: peculiari concessio, quod habes, aut deinceps elaborare potueris. Si tibi necessitas ad tuam ingenuitatem tuendam, contigerit, absq; ullo præjudicio ingenuitatis tuæ, defensionem Ecclesiæ, aut cujuscunq; te eligere placuerit, licentiam habeas, & vitam semper benè & integrè ducas ingenuam. Si quis verò, quod futurum esse non credimus, nos ipsi, quod absit, aut aliquis de heredibus nostris, vel qualibet opposita persona contra hanc ingenuitatem tuam venire aut eam infringere conaverit, aut te in servitio inclinare voluerit, divina illum ultio subsequatur, & à limitibus Ecclesiarum, vel à communionem extraneus efficiatur. Et insuper inferat tibi cum cogente fisco auri lib. 1. & quod repetit vindicare non valeat, sed præsens ingenuitas omni tempore firma permaneat stipulatione subnixâ.

Cum itaque sine domini consensu saltem tacitò non liceret Episcopo manumittere, quid est, quod Innocentius III. ait, *c. 3. X. Qui filii sint legit.* etiam scienter manumissum ab Episcopo servitutis jugum evadere? Præsertim cum Gelasius Episcopis per Lucaniam rescribat, Episcopum hoc modo servos ordinantem proprii

prii honoris periculum & communionis subire. *can. 12. b.* Sed videtur istud Gelasii in observantiam nunquam satis adolevisse. Hinc in concilio Aurelianensi I. statutum, ut Clerico in officio permanente, æstimationem servi in duplum præstaret domino Episcopus. *can. 19. b.* Quo procul dubio respexit Innocentius. Servus autem, quo minus liber maneat, ut affirmat Innocentius, obstat *c. 2. d. dist. 54.* ubi dicitur, gradu eum excidere, ejusque conditionis fieri, cujus fuerat antea. Hæc ut concilientur, & veritas constet dicto ab Innocentio, distinguunt quidam inter Clericos simplices & Sacerdotes vel Diaconos. Hos enim non retrahi ad servitutem, sed manere in ordine. *c. 9.* At Clericos simplices vel reddi dominis. *can. 9. & 10.* vel si Clerici maneat, aliud onus eis imponi debere. *v. g. si fuerint adscriptitii, ut agriculturam continent. can. 20.*

CAP. XVI.

Ad cap. unicum x. de obligatis ad ratiocinia.

SUMMARI A.

1. Unde capitulum petitum.	4. Variæ lectiones.
2. Ubi exstet alibi.	5. Causa prohibitionis.
3. Magnus, Episcopus, non Augustinus: Sed Astiagensis.	6. Emendatio textus.

Desumptum est hoc capitulum ex concilio Carthaginensi primo, capite octavo. Licet caput nonum legatur apud Burchardum *lib. 2. c. 36.* Et ab Ivone *parte 6. c. 137.* Hoc capitulum exstat etiam apud Gratianum, & est tertium *distinct. 54.* ibi in veteribus editionibus ante Gregorium XIII. legabatur: *Ex concilio Maguntinensi*, ut notat Ant. Augustinus, & ex eo emendatores Gregoriani. Emendatum verò ex Gratiano, Burchardo, Ivone, & compilatione primâ.

Porro in textu dicitur: Magnus, Episcopus August. *Magnus,* Salanum unum habet, Mannus; Sed rectè, Magnus, nomen Episcopi proprium. Liber Barcinonensis legit; Magnus Episcopus *Episcopus*